

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

**Rozdielnosť režimov a ich vplyv na egyptskú zahraničnú
politiku**

Bakalářská práce

Autor práce: Michal Henrich Gažo

Studijní program: Politologie a Mezinárodní Vztahy

Vedoucí práce: Mgr. Branislav Mičko

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 03.05.2023

Michal Henrich Gažo

Bibliografický záznam

GAŽO, Michal Henrich. *Rozdielnosť režimov a ich vplyv na egyptskú zahraničnú politiku*. Praha, 2023. 43 s. Bakalárska práca (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálnych vied, Institut politologických študií, Katedra politologie. Vedúci diplomovej práce Mgr. Branislav Mičko

Rozsah práce: 55 307 Znakov, 7821 Slov, 43 Strán

Abstrakt

Bakalárska práca sa venuje riešeniu konfliktov na medzinárodnej úrovni na základe politického režimu v krajine. Konkrétne skúma či vopred predpokladaná reakcia režimu na konfliktnú situáciu je pravdivá. Tento výskum bude špecificky zameraný na vzťahy Egyptu a Etiópie v rokoch Arabskej Jari. Konkrétne pôjde roky oznámenia o začatí výstavby Veľkej Etiópskej Renesančnej Priehrady. Výskum bude zameraný na tri konkrétne hlavy štátu Egyptu v tomto období a na ich reakciách voči plánovaniu a výstavbe priehrady. Hlavným cieľom práce bude overiť pravdivosť teórie či rôzne režimy, konkrétne pôjde o dva režimy, autoritatívny režim a liberálny režim, ktoré budú mať predpokladanú reakciu na konkrétnu krízu.

Práca zahrňuje úvod do problematiky a následne vysvetlenie teórie. K danej teórii budú príklady, ktoré sú súvisiace s riešeným konfliktom. Pomocou metodológie založenej na Johnovej Stuartovej Millovej metóde, Metóda rozdielu, bude pravdivosť teórie potvrdená alebo vyvrátená. Pomocou tejto metódy, ako už bolo povedané, sa práca pokúsi na danom príklade overiť pravdivosť teórie.

Abstract

The bachelor thesis focuses on resolving conflicts at the international level based on the political regime in the country. Specifically, it examines whether the previously assumed reaction of the regime to a conflict situation is true. This research will be specifically focused on the relationship between Egypt and Ethiopia during the years of the Arab Spring. In particular, it will cover the years of the announcement of the construction of the Great Ethiopian Renaissance Dam. The research will focus on three specific heads of state of Egypt during this period and their reactions to the planning and construction of the dam. The main goal of the thesis is to verify the truth of the theory that different regimes, specifically two, authoritarian regimes and a liberal regime, will have a predicted reaction to a specific crisis.

The thesis includes an introduction to the problem and an explanation of the theory. Examples related to the conflict being studied will be given to support the theory. Using John Stuart Mill's method, Method of Difference, the truth of the theory will be confirmed or refuted. As previously mentioned, the thesis will attempt to verify the truth of the theory using this method on a specific example.

Klíčová slova

Liberálny režim, autoritatívny režim, Veľká Etiópska Renesančná Priehrada, Hosni Mubarak, Mohamed Morsi, Abdel Fattah El-Sisi

Keywords

Liberal regime, authoritarian regime, the Great Ethiopian Renaissance Dam, Hosni Mubarak, Mohamed Morsi, Abdel Fattah El-Sisi

Název práce

Rozdielnosť režimov a ich vplyv na egyptskú zahraničnú politiku

Title

Regime divergence and its impact on Egyptian foreign policy

Poděkování

Týmto ďakujem pánovi Mgr. Branislavovi Mičkovi, vedúcemu tejto práce, za trpezlivosť, čas, cenné pripomienky a rady týkajúce sa spracovania bakalárskej práce.

Obsah

Prohlášení

Bibliografický záznam

Abstrakt

Poděkování

Obsah

Úvod	8
1. Teoretický rámec	10
1.1. Liberálny režim	10
1.2. Autoritatívny režim	12
2. Metodologický postup	14
2.1. Definovanie egyptských predstaviteľov a Veľkej Etiópskej Renesančnej	
Priehrady	15
2.1.1. Hosni Mubarak	18
2.1.2. Mohamed Morsi	19
2.1.3. Abdel Fattah El-Sisi	20
2.1.4. Veľká Etiópska Renesančná Priehrada	22
2.2. Skúmanie reakcií egyptských prezidentov	23
2.2.1. Hosni Mubarak	23
2.2.2. Mohamed Morsi	26
2.2.3. Abdel Fattah El-Sisi	27
3. Výsledok skúmania	29
Záver	34
Zoznam použitých zdrojov	
Teze bakalárske práce	

Úvod

V posledných desaťročiach sme boli svedkami rýchleho rozvoja afrických krajín a Etiópia nebola výnimkou, aj keď bol jej rozvoj spomalený občianskymi vojnami. V poslednom desaťročí došlo k výraznému zlepšeniu infraštruktúry a životných podmienok v Etiópii, čo viedlo k plánovaniu a výstavbe Veľkej Etiópskej Renesančnej Priehrady (GERD). GERD by Etiópii pomohla stať sa energeticky nezávislou krajinou a umožnila by jej predávať nadbytočnú energiu na zahraničnom trhu. Avšak, výstavba priehrady GERD a jej napĺňanie by mohlo mať výrazný vplyv na tok Nílu a tým aj na Egypt, ktorý je závislý na vode z Nílu. Z toho dôvodu vznikol konflikt medzi Egyptom a Etiópiou.

V tomto konflikte, v ktorom Etiópia a Egypt jednajú ohľadom výstavby Veľkej Etiópskej Renesančnej Priehrady, závisí priebeh konfliktu od rozhodnutia egyptských predstaviteľov, ktorí budú touto výstavbou priehrady najviac ovplyvnení. Títo predstavitelia boli zvolení v období, ktoré je známe ako Arabská jar. Dôvodom výberu egyptských predstaviteľov v týchto rokoch je, že Etiópia začala plánovať a pripravovať výstavbu GERDu. Počas Arabskej jari, ktorá začala koncom roku 2010 a začiatkom roku 2011, dochádzalo k personálnym zmenám na prezidentskom poste a vo vedení krajiny. Tieto zmeny boli vyvolané spomínanou Arabskou jarou, ktorá začala ako protest obchodníka s ovocím a vyústila do protestov a vzbúr v severnej Afrike a na Blízkom východe, kde obyvatelia volali po zmene vládnučich strán a reformách.

Plánovanie a následná výstavba Veľkej Etiópskej Renesančnej Priehrady zohrali významnú úlohu v sérii udalostí, ktoré viedli k súčasnému konfliktu medzi Etiópiou a Egyptom. Tento konflikt predstavuje zaujímavú príležitosť na preskúmanie, ako sa určité typy režimov v krajine prejavujú v oblasti zahraničnej politiky, a to v súvislosti s používaním diplomatických alebo silových nástrojov počas krízových situácií.

Z uvedených dôvodov je hlavným cieľom tohto výskumu overenie platnosti doterajších štúdií, ktoré tvrdia, že demokratické režimy uprednostňujú diplomatické

riešenia v zahraničných vzťahoch, zatiaľ čo autoritatívne režimy siahajú po militantných opatreniach (Lebell, 2009). Táto práca sa zameriava na testovanie tohto tvrdenia a skúma spôsoby riešenia skúmaného problému a časový horizont reakcií rôznych režimov. Tieto spôsoby riešenia budú podrobne opísané vo výskumnej časti.

Práca je rozdelená do troch hlavných kapitol. Prvá kapitola sa zameriava na teoretický rámec, ktorý určuje typy režimov a následne objasňuje vzťah určeného režimu a zahraničnou politikou. Druhá kapitola určuje metodologický postup pri overovaní teórie a vysvetľuje výber prípadov. Tento postup sa zakladá na metóde Johna Stuarta Milla, Metóda rozdielu. Následne, druhá kapitola je rozdelená do dvoch podkapitol. Prvá podkapitola sa venuje trojici prezidentov Egypta a ich vládnutím, pričom sa určuje typ režimu každého prezidenta a porovnáva sa so všeobecnou definíciou autoritatívneho alebo liberálneho režimu. V druhej podkapitole sa vykonáva praktický výskum, ktorý sa zameriava a analyzuje správanie týchto prezidentov v krízovej situácii súvisiacou s výstavbou priehrady GERD. Dôležitá bude ich reakcia na túto krízu. V poslednej kapitole sa pomocou metodológie porovná ich správanie s teóriou a overí sa, či je v súlade s teoretickým rámcom a prognózou reakcie konkrétneho režimu. V závere práca odpovedá na pravdivosť teórie.

1. Teoretický rámec

Medzinárodné vzťahy predstavujú dôležitú oblasť politických vied, ktorá sa zaoberá vzájomnými vzťahmi medzi krajinami alebo organizáciami. Hlavnou témou tejto bakalárskej práce je skúmanie vzťahu medzi Egyptom a Etiópiou, ktorý zahŕňa riešenie konfliktov a uzatváranie bilaterálnych dohôd. Predpovedanie vývoja takýchto konfliktov a diskusií je náročné, a preto existujú rôzne teoretické prístupy, ktoré pomáhajú predikovať ich priebeh. Cieľom tejto práce je predstaviť tieto teórie a aplikovať ich na skúmanie konfliktu medzi Egyptom a Etiópiou, aby sa overili predpoklady o priebehu tohto konfliktu. Práca sa zameriava na obdobie od roku 2010 do 2016, práve z predpokladu zmeny režimov v Egypte a oznámenie výstavby priehrady a jej samotné začatie. Navyše, tým, že už reakcie predstaviteľov týchto krajín prebehli, informácie o ich stratégiách sú známe, a preto výsledok práce bude presnejší.

V práci sa analyzuje problematika dvoch typov režimov v Egypte. Z dôvodu uvedených okolností sú zahrnuté do teórií, ktoré sa zaoberajú riešením konfliktov v rámci autoritatívneho alebo militaristického režimu, ako aj liberálneho režimu. Tieto teórie sú založené na súčasnom stave poznania, ktorý zahŕňa dve roviny. Tieto roviny sa skladajú z rekapitulácie niekoľkých zdrojov, ktoré sa zaoberajú témami na demokratický a autoritatívny režim a ich riešením medzinárodných konfliktov.

1.1. Liberálny režim

V rámci práce je analyzovaný prvý typ režimu, ktorý sa zameriava na riešenie problémov pomocou liberálneho režimu. Hlavnou myšlienkou liberálneho režimu je dosiahnutie ochrany práv jednotlivca, autonómiu a rovnosť príležitostí. V medzinárodných vzťahoch je tento režim naklonený diplomatickým riešeniam pred agresívnymi, ozbrojenými konfliktmi. V práci je popísaný liberálny režim s ohľadom na výskum Oneala a

Russetta, ktorý analyzuje reakcie liberálnych režimov a demokratických štátov v zahraničnej politike (Oneal a Russett, 1997).

Výskum ukazuje, že existuje niekoľko faktorov, ktoré ovplyvňujú, či krajiny vedú konflikt alebo diplomatické rokovania. Jeden z kľúčových faktorov je miera demokracie v krajine, práve z dôvodu toho, že existuje menšia pravdepodobnosť konfliktu medzi dvoma demokratickými krajinami. Dôležitým faktorom je, aby miera demokracie presahovala index miery demokracie v krajine - 5. Globálny demokratický index je definovaný UNESCOm ako „index založený na 60 ukazovateľoch rozdelených do piatich rôznych kategórií, ktoré merajú pluralizmus, občianske slobody a politickú kultúru. Okrem číselného hodnotenia a rebríčka index zaraďuje každú krajinu do jedného zo štyroch typov režimov: úplné demokracie, nedokonalé demokracie, hybridné režimy a autoritatívne režimy“ (UNESCO, 2006). V kontexte skúmaných krajín je demokratický mier nevýznamný, pretože obe krajiny v čase, keď sa režim prezidenta Mohameda Morsiho demokratizoval, neprekročili prahovú hodnotu indexu demokracie stanovenú na úrovni 5.

Ďalšie významné faktory zahŕňajú ekonomickú závislosť, ekonomický rast, schopnosť viesť vojny, veľkosť ozbrojených síl a zainteresovanosť tretieho štátu, ako napríklad Číny alebo Spojených štátov amerických, v konflikte. Ďalším kľúčovým faktorom demokratického režimu je transparentnosť, ktorá poskytuje jasný obraz obyvateľom o dianí vo vláde a postupoch. Preto si vláda alebo prezident nemôže dovoliť uskutočňovať akcie, s ktorými by nesúhlasilo obyvateľstvo, z dôvodu ovplyvnenia ich funkčného obdobia (Lai a Slater, 2006). Avšak, podľa výskumu Christophera Gelpiho, ktorý analyzoval vzťah medzi domácimi nepokojmi a zahraničnou politikou, demokratický režim má väčšiu tendenciu používať ozbrojený konflikt. Dôvod spočíva v tom, že demokratickí lídri počas domácich nepokojov majú na výber tri spôsoby riešenia: vyhovieť protestujúcej skupine, potlačiť vzburu pomocou armády alebo odvrátiť pozornosť od problému použitím sily externe, voči inej krajine. Podľa Christophera Gelpiho je posledná možnosť najviac pravdepodobná v demokratickom režime v porovnaní s autoritatívnym režimom, kde je viac pravdepodobné

potlačenie nepokojov použitím ozbrojených zložiek. Teória Christopherova Gelpiho je podporená analýzou 180 medzinárodných kríz od roku 1948 do roku 1982 (Gelpi, 1997).

Reakcia liberálneho režimu na zahraničnú politiku nie je presne definovaná, z dôvodu, že sa líši v závislosti od konkrétneho autora a jeho definovania predikcie riešenia krízy v rámci liberálneho režimu. Napriek tomu, táto práca sa zakladá na počiatkovej teórii, ktorá predpokladá, že liberálny režim bude preferovať použitie diplomatických stratégií na riešenie zahraničných problémov. Preto je táto práca založená na práci Briana Laia a Dana Slatera, ktorí analyzujú reakcie liberálnych režimov na zahraničnú politiku a využitie diplomatických postupov pri riešení kríz.

1.2. Autoritatívny režim

Druhý zo skúmaných režimov je autoritatívny režim. Práca využíva informácie ohľadom autoritatívneho režimu z knihy *Institutions of the Offensive: Domestic Sources of Dispute Initiation in Authoritarian Regimes, 1950-1992* napísaná autormi Brian Lai a Dan Slater. V texte sa autori pozerajú na pravdepodobnosť využitia ozbrojeného konfliktu v prípade autoritatívnych režimov. Rozdeľujú autoritatívny režim do troch skupín podľa charakteru: personálny, vláda jednej strany a militantný. Podľa výskumu ktorý autori spravili, militantné režimy sú viac náchylné reagovať agresívne v prípade konfliktu ako demokratické režimy. Taktiež zaujímavý výsledok vyšiel v prípade autoritatívneho režimu s vládou jednej strany. Tento výsledok uvádza, že daný režim nemá vyššiu tendenciu vytvárať alebo sa zúčastňovať ozbrojeného konfliktu ako demokratický režim. Dôvodom je, že militantné režimy nemajú vybudované inštitucionálne nástroje, ktoré má režim jednej strany k dispozícii. Navyše, militantné režimy používajú armádu aby si sústavne upevňovali svoju mocenskú pozíciu v štáte. Jedným z príkladov tohto prístupu bol spor na Cypre v roku 1974. Tento spor bol využitý Gréckym vládnym režimom na odvrátenie pozornosti od interných problémov a na upevnenie svojej vlády v krajine (Lai a Slater, 2006).

V práci „*The Value and Values of Diplomacy*“ od autora Briana Rathbuna sa uvádza, že použitie diplomacie v autoritatívnych režimoch je problematické kvôli nedostatku transparentnosti politických inštitúcií. Táto situácia vyvoláva nedôveru medzi zúčastnenými stranami, a preto autoritatívne režimy často preferujú riešenie konfliktov silou namiesto diplomatických rokovaní, ktoré sú často považované za zložitejšie (Rathbun, 2014).

V kontexte autoritatívneho režimu sa objavujú aj protichodné názory. Ako sa predpokladá, že v autoritatívnom režime vodcovia nie sú obmedzovaní spoločenskými tlakmi. V práci s názvom „*A Foreign Policy Analysis Perspective on the Domestic Politics Turn in IR Theory*“ sa tento predpoklad spochybňuje. Súčasne autori poukazujú na niektoré príklady, kedy bol na autoritatívne režimy vyvíjaný nátlak zo strany obyvateľstva, ako napríklad počas vojny v Perzskom zálive v roku 1993 (Kaarbo, 2015).

Navyše Rosatove analýzy podporujú tento bod: „existuje len málo dôkazov o tom, že demokratickí vodcovia čelia väčším očakávaným nákladom z prehratých alebo nákladných vojen, a preto sú zodpovednejší ako autoritatívne režimy“ (Rosato 2003:594).

Zo súčasného stavu poznania nie je možné presne definovať, ako sa bude autoritatívny režim správať. Dôvodom preto je, že každý výskum sa v niečom líši a existujú opačné názory na reakciu autoritatívnych režimov na zahraničnú politiku. Práve preto je daná práca nápomocná a pomôže definovať či prvotná teória, ktorá predpovedá agresívne správanie autoritatívneho režimu v zahraničnej politike je pravdivá. Z toho dôvodu práca očakáva riešenie krízy z pohľadu autorov Briana Laia a Dan Slatera, či Briana Rathbuna.

2. Metodologický postup

Metodologická časť predstavuje významnú súčasť práce, pretože poskytuje dôležité informácie, ktoré definujú jednotlivé režime prezidentov Egypta. Následne sa venuje postupom a správaniu prezidentov Egypta v súvislosti s krízou spojenou s výstavbou Veľkej Etiópskej Renesančnej priehrady na rieke Níl. Tieto informácie sú čerpané najmä z elektronickej knižnice Jstor a rôznych novinových článkov, príkladne článkov od BBC. Okrem toho boli použité aj ďalšie zdroje, ale ich dôveryhodnosť bola overená prostredníctvom akademických článkov.

V rámci výskumu uvedenom v tejto práci je zahrnutá dvojica prezidentov a to Hosni Mubarak a Abdel Fattah El-Sisi, ktorí boli zvolení pre prácu z dôvodu ich dlhodobej vlády v Egypte. Po začiatku udalostí súvisiacich s Arabskou jarou, do prezidentského úradu sa dostalo, po páde Hosniho Mubarakovom až po vládu Abdela Fattaha El-Sisiho, niekoľko nových predstaviteľov. Táto práca venuje pozornosť najmä Mohamedovej Morsiho vláde, pretože Egypt pod jeho vedením prechádzal procesom demokratizácie. Prezidenti Hosni Mubarak a Abdel Fattah El-Sisi sú kategorizovaní ako zástupcovia autoritatívneho režimu, zatiaľ čo Mohamed Morsi je zahrnutý do kategórie demokratizujúceho sa režimu v rámci liberálneho politického systému.

V práci sa používa Johnova Stuartova Millova teória na porovnanie skúmaných výsledkov, ktorá bola spomenutá v úvode práce. Metóda rozdielu hovorí, že ak dva prípady majú všetky okolnosti spoločné okrem jednej, ktorá sa vyskytuje iba v prvom prípade, táto okolnosť môže byť dôsledkom, príčinou alebo nevyhnutnou súčasťou príčiny javu (Mill, 2011:375). Práca rozdeľuje režimy do dvoch kategórií - autoritatívny režim a liberálny režim. V autoritatívnom režime sa očakáva agresívne riešenie situácie s použitím vojenských prvkov, zatiaľ čo v liberálnom režime sa predpokladá diplomatické riešenie konfliktu. V práci sa hľadajú javy, ako používanie sily, ktoré sa očakávajú v autoritatívnom režime, ale nie v liberálnom, a naopak, javy ako diplomatické prostriedky, ktoré by mali byť

v liberálnom režime, ale nie v autoritatívnom režime. Pri autoritatívnom režime sa práca pozerá na vojenské vyhrážky či priamo používanie vojenských prvkov. A naopak pri liberálnom režime príkladom môžu byť vzájomné bilaterálne jednania s druhou stranou, snaha o spoluprácu a dohodnutie o výsledku, vďaka ktorému budú mať prospech obe strany vzniknutého problému.

2.1. Definovanie egyptských predstaviteľov a Veľkej Etiópskej Renesančnej Priehrady

Aby sme mohli správne porozumieť metodológii výskumu, je nevyhnutné presne definovať základné pojmy. Prvým krokom je vysvetlenie, v akom význame sa v práci používajú pojmy liberálny režim a autoritatívny režim. Predstavitelia liberálneho režimu sa snažia transformovať do demokratického režimu. V tejto práci sa demokracia definuje podľa knihy Larryho Diamonda, ktorá ju vymedzuje 4 faktormi: systémom výberu vlády prostredníctvom slobodných a spravodlivých volieb, aktívnou účasťou občanov na politickom živote, ochranou ľudských práv každého občana a právnym štátom, v ktorom platia zákony pre každého rovnako (Diamond, 2004). Autoritatívny režim sa naopak chápe ako systém, v ktorom je všetka moc koncentrovaná v rukách jednej osoby alebo politickom subjekte. Tento typ politického systému často obmedzuje alebo úplne eliminuje existenciu opozície.

Je dôležité presne definovať pojmy silové a diplomatické riešenia v súvislosti s výskumom. Diplomatické riešenia práca chápe, ako predkladanie názorov a požiadaviek vo veci o snahu nájsť riešenie (Čepelka, 2003:503). Napríklad prostredníctvom jednaní, uzatvárania zmlúv a dohôd. Tieto riešenia však nemusia byť výlučne pozitívne, keďže môžu byť použité aj v negatívnom zmysle, napríklad v podobe sankcií voči iným krajinám. Naopak, silové riešenia môžu byť chápané ako zvýšenie vojenskej aktivity v blízkosti hraníc,

uzatváranie vojenských dohôd s okolitými štátmi počas konfliktov, alebo dokonca použitie priamych vojenských akcií a vyhrážok.

V kontexte skúmania platnosti teórie v praxi, Egypt ponúka unikátnu príležitosť na overenie teórie. Aj keď Egypt existuje už stáročia, jeho moderné hranice sú výsledkom prevratu z roku 1952, vedeného Gamalom Abdelom Nasserom a 89 ďalšími „Free Officers“. Konflikt v Severnej Afrike si vyžaduje priblíženie k politickému systému Egypta pred nástupom Hosniho Mubaraka, pretože autoritatívny režim, ktorý bol v Egypte implementovaný, má korene práve v období pred nástupom Hosniho Mubaraka.

Od začiatku 80. rokov minulého storočia, teda od roku 1981, bol na prezidentskom poste Egypta, Hosni Mubarak. V období pred jeho vládou, teda v 50. rokoch minulého storočia, prevzal moc po vojenskom prevrate Gamal Abdel Nasser a zriadil vládu socialistického charakteru vedenú jedinou politickou stranou. Exilové opozičné hnutia, napríklad Moslimské bratstvo, boli zakázané, čiastočne kvôli ich údajnému pokusu o atentát v roku 1954 v Alexandrii (John, 2023). Gamalov Abdelov Nasserov socialistický experiment nebol úspešný a nepodarilo sa mu dosiahnuť ekonomický rozvoj a rovnosť. Navyše, v roku 1967 Egypt prehral vojnu s Izraelom o Sinajský polostrov, čo oslabilo jeho vládu a spôsobilo zvýšenú závislosť od pomoci Sovietskeho zväzu. Neskôr Egyptu prestali pomáhať aj Spojené štáty americké a Gamalov Abdelov Nasserov režim sa už nemohol venovať presadzovaniu rovnosti (Merriam, 1983). V súhrne možno tvrdiť, že režim Gamala Abdela Nassera bol autoritatívny a populistický. Tento režim sa spojil so nižšou a strednou triedou a zakázal všetky organizácie občianskej spoločnosti, vrátane odborov. V typickej socialistickej tradícii poskytoval štát sociálne služby, ako napríklad zamestnanie, dotácie na potraviny, ubytovanie, elektrinu, dopravu a vzdelávanie. Okrem toho bola zdravotná starostlivosť poskytovaná bezplatne (Shehata, 2011). Gamalov Abdelov Nasserov socialistický režim skončil jeho smrťou v roku 1970 a na jeho miesto nastúpil Anwar as-Sadat. Anwar as-Sadat bol liberálne zameraný politik a snažil sa implementovať liberalizmus do egyptského politického systému. Aby podporil politickú pluralitu, vytvoril tri politicky

orientované strany - Národnú Unionistickú Progresívnu Stranu (Tajamu) na ľavici, Liberálnych socialistov uprostred a Sociálnu stranu (Hizb Misr) na pravici, ktorá mala vďaka podpore Gamala Abdela Nassera väčšinu v parlamente. Avšak neskôr založil sám Anwar as-Sadat aj štvrtú stranu - Národnú Demokratickú Stranu (NDS). Väčšina ľudí zo všetkých strán prestúpila práve do jeho strany, a to viedlo k tomu, že sa stala najvýznamnejšou politickou silou v Egypte. Napriek tomu, že Anwar as-Sadat povolil čiastočné stretávanie sa opozičných strán, výsledok bol podobný ako za Gamalovho Abdelovho Nasserovho režimu. Egypt sa stal režimom jednej strany, pričom jediným rozdielom bolo, že Anwar as-Sadat sa prezentoval ako liberál. Tento vývoj ukazuje, že implementácia politického pluralizmu v Egypte sa stretla s rôznymi problémami. Aj keď sa snažil podporiť politickú rozmanitosť a pluralitu, Anwarov as-Sadatov režim sa nakoniec stal podobným režimom, ktorý prevládal počas Gamalovej Abdelovej Nasserovej éry (Merriam, 1983).

Anwar as-Sadat sa stal prvým egyptským lídrom, ktorý predstavil politiku pod názvom Open Door Policy (Infitah) v oblasti politiky. Hlavným cieľom tejto politiky bolo prilákať zahraničných investorov do Egypta a odstrániť niektoré kontrolné mechanizmy, aby sa mohol súkromný sektor rozvíjať. Napriek tomu, že Anwar as-Sadat chcel zaviesť liberálny politický režim, jeho experiment s politikou Infitah sa ukázal ako neúspešný. Okrem toho sa na začiatku svojej vlády stretol s opozíciou, ktorá bola formovaná hlavne z podporovateľov Gamala Abdela Nassera. Anwarov as-Sadatov režim bol ukončený atentátom na Anwara as-Sadata a na jeho miesto nastúpil Hosni Mubarak. Tento vývoj ukazuje, že politika Infitah mala obmedzený úspech pri dosahovaní svojich cieľov. Aj keď sa snažil prilákať zahraničných investorov a podporiť rozvoj súkromného sektora, nedokázal zabezpečiť úplnú liberalizáciu politického systému a zmeny v oblasti ekonomiky sa neuskutočnili tak, ako boli plánované (Merriam, 1983).

2.1.1. Hosni Mubarak

Hosni Mubarak sa stal prezidentom Egypta v roku 1981 s relatívne malým úsilím v konkurenčnom prostredí. Avšak, po prevzatí funkcie od svojich predchodcov, musel riešiť značné problémy súvisiace so sociálno-ekonomickou nerovnosťou medzi obyvateľstvom a migráciou z vidieka do miest. Taktiež sa snažil vymaniť Egypt z odcudzenia arabským svetom, v dôsledku mierových dohôd z Camp Davidu. Na lepšie pochopenie dôvodov odcudzenia Egypta, Camp David bol mierovou dohodou medzi Egyptom a Izraelom, ktorá mala za cieľ ukončiť vojnu medzi týmito krajinami. Hlavnými aktérmi boli Spojené štáty americké, ktoré výrazne prispeli k uzatvoreniu dohody. Avšak ostatné krajiny Blízkeho východu boli jasne proti tejto dohode a to viedlo k odcudzeniu Egypta za podpísanie tejto zmluvy (Quandt, 1986).

Pokiaľ ide o Hosniho Mubarakovu zahraničnú politiku, uskutočnil niekoľko zahraničných návštev a poskytol diplomatickú a vojenskú pomoc Iraku počas vojny s Iránom. V rámci domácej politiky spustil Hosni Mubarak anti-korupčnú kampaň, v rámci ktorej boli obvinení niektorí vysokí predstavitelia NDS. V danej strane bol taktiež Hosni Mubarak. Obvinení boli vrátane straníkov a ministrov, aj brat Anwara as-Sadata, Essmat Sadat. Z tohto dôvodu sa Hosni Mubarak dištancoval od svojej strany. Okrem extrémistov, Hosni Mubarak povolil opozičné strany a dokonca s nimi uskutočnil stretnutia (Merriam, 1983). V začiatkoch svojej vlády sa snažil pokračovať v liberálnom režime Anwara as-Sadata. Avšak po niekoľkých rokoch začal porušovať svoje sľuby voči opozícii a nedovolil im účasť pri voľbách. Voľby boli z väčšiny zmanipulované v prospech strany NDS, najmä v roku 2010. (Shehata, 2011) V 90. rokoch minulého storočia sa Hosni Mubarak pod nátlakom ekonomickej krízy rozhodol podpísať dohodu so Svetovou bankou, v dôsledku ktorej došlo k zmene štruktúry egyptskej ekonomiky. To viedlo k tomu, že niektorí jednotlivci nadobudli bohatstvo, ale väčšina obyvateľstva trpela poklesom štátnych výdavkov na sociálne služby a celkových dotácií, ktoré boli typické pre Gamalov Abdelov Nasserov režim. V dôsledku

marginalizácie obyvateľstva v Egypte sa začali organizovať protesty a štrajky, ktorých počet sa v roku 2010 blížil k 700 (Shehata, 2011).

Všetky tieto faktory, ako napríklad obmedzenie opozície, manipulácia volieb a väznenie kritikov režimu, ako napríklad Aymar Nur (Knell, 2013), jasne ukazujú, že režim Hosniho Mubaraka bol autoritatívny. To viedlo k prevratu režimu počas Arabskej jari a k nástupu Moslimského bratstva k moci (Shehata, 2011).

2.1.2. Mohamed Morsi

V roku 2012 bol zvolený Mohamed Morsi ako prezident Egypta, no jeho vláda trvala iba jeden rok. Po odchode Hosniho Mubaraka, Moslimské bratstvo založilo Stranu Slobody a Spravodlivosti (SSS) a vymenovalo Mohameda Morsiho za svojho kandidáta na post prezidenta. Ako už bolo povedané v 2012 Mohamed Morsi vyhráva prvé demokratické voľby. Hoci si získal medzinárodné uznanie za ukončenie konfliktu medzi Hamasom a Izraelom v pásme Gázy, tak podpísal dekrét, ktorý mu udeľoval právomoci bez súdneho dohľadu, toto opatrenie vyvolalo obavy o demokratické zásady. Tento dekrét mal byť platným kým nevstúpi v platnosť nová ústava. Aj keď Mohamed Morsi obhajoval tento dekrét ako ochranu prechodu Egypta k demokracii, ostatní to brali ako prevzatie diktátorských právomoci a začali protesty. Protesty proti nemu sa stupňovali kvôli zhoršujúcej sa ekonomickej situácii. Najväčšie protesty od roku 2011 spôsobilo ústavne referendum, ktoré Mohamed Morsi vyhlásil po schválení ústavy Ústavným zhromaždením. Kvôli týmto protestom Mohamed Morsi vyhlásil stanné právo, aby ukludnil nepokoje. Avšak, v deň výročia inaugurácie Mohameda Morsiho, čelil Egypt masovým protestom za jeho odstúpenie. Vtedajší minister obrany Abdel Fattah El-Sisi varoval, že ak Mohamed Morsi nebude schopný ukludniť situáciu, armáda bude musieť zasiahnuť. Po troch dňoch armáda

odvolala Mohameda Morsiho z úradu a Abdel Fattah El-Sisi sa stal novým prezidentom Egypta.¹

2.1.3. Abdel Fattah El-Sisi

Poslednou skúmanou osobou v tejto bakalárskej práci je Abdel Fattah El-Sisi, ktorý ako bolo už zmienené v predchádzajúcej časti, získal moc prostredníctvom vojenského prevratu. Stal sa prezidentom v roku 2014 a pôsobí na tejto funkcii do dnešného dňa.

V porovnaní s predchádzajúcim prezidentom Hosnim Mubarakom, je režim Abdela Fattaha El-Sisiho odlišný. Hlavným rozdielom je, že tento režim je definovaný ako typ ochranného paktu. To znamená pre Slatera (2010:5) "širokú koalíciu elít, zjednotených spoločnou podporou posilnenej štátnej moci a sprísnenej autoritatívnej kontroly, ako inštitucionálny nástroj proti pokračujúcim alebo obnoveným masovým nepokojom." Tento typ režimu nie je založený na spoločných záujmoch, ale práve na pocite ohrozenia. Po dlhých protestoch v Egypte, tento typ režimu a jeho prezident Abdel Fattah El-Sisi zabezpečili stabilizáciu situácie v krajine. Prvé obdobie Abdela Fattaha El-Sisiho vlády sa považuje za úspešné, najmä vďaka individuálnym projektom a investíciám zameraným na zlepšenie hospodárskej úrovne krajiny.

Na druhej strane, treba spomenúť kritiku, ktorá sa zameriava na potláčanie opozície. Opozičná strana v druhom volebnom období získala len symbolické 3% hlasov a čelila neprimeraným útokom, vrátane zadržavania, mučenia a konfiškácií majetku odporcov režimu, ako aj obmedzení médií. Toto správanie nie je ojedinelé, ale týka sa všetkých predošlých režimov. Je dôležité zdôrazniť, že Abdel Fattah El-Sisi sa sústredil aj na investície do armády, ktoré sa postupne zvyšovali. Rozpočet na armádu sa v roku 2014 zvýšil o 20 % a o rok neskôr o ďalších 17 %. Armáda sa tiež stala významným hráčom v

¹ Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. "Mohamed Morsi." Encyclopedia Britannica, March 1, 2023. <https://www.britannica.com/biography/Mohamed-Morsi>.

hospodárstve krajiny. Z tohto dôvodu možno povedať, že ide o autoritatívny režim, ktorý je podporovaný armádou a bol potvrdený militantným prevratom.²

Po prezentáciách predošlých prezidentov Egypta je možné konštatovať a charakterizovať ich režimy. Mohamed Morsi, ako zástupca Moslimského bratstva, reprezentoval liberálny režim, ktorý bol zameraný na demokratizáciu Egypta. Jeho víťazstvo v prvých demokratických voľbách v krajine predstavovalo významný krok smerom k väčšej politickej otvorenosti. Okrem toho, Mohamed Morsi dostal medzinárodné uznanie týkajúce sa značnej pomoci pri ukončení konfliktu medzi Hamasom a Izraelom v pásme Gaza. Avšak, je dôležité poznamenať, že aj napriek jeho snahám o demokratizáciu, jeho režim nebol úplne demokratický. Mohamedov Morsiho režim je označovaný ako liberálny, keďže podporoval proces transformácie Egypta z autoritatívneho režimu na demokratický režim.

Hosni Mubarak, ktorý predstavuje autoritatívny režim, začal svoju vládu s pomerne liberálnymi prvkami, akými boli povolenie opozície, stretnutia s jej predstaviteľmi a anti-korupčná kampaň. Avšak po niekoľkých rokoch sa jeho vláda postupne uberala iným smerom, čo naznačovali aj zmanipulované voľby, obmedzovanie opozície a uväzňovanie kritikov režimu. Preto je režim Hosniho Mubaraka definovaný ako autoritatívny. Jeho autoritatívna vláda bola postavená na vymedzení si svojho postavenia a odmietaní akejkoľvek formy opozície alebo názorov, ktoré by mu mohli ohroziť moc.

Abdel Fattah El-Sisi, je súčasným prezidentom Egypta a jeho režim sa dá charakterizovať ako militantný alebo autoritatívny. Táto charakteristika sa prejavila už pri jeho nástupe k moci, keď bol podporovaný armádou. Jeho režim je charakteristický potláčaním opozície a obmedzovanie médií. Nie je to len charakteristické pre Abdela Fattaha El-Sisiho ale aj pre Mohameda Mubaraka. Navyše, jeho režim sa značne angažuje v zvyšovaní investícií do armády, ktorá zastáva významnú úlohu v hospodárstve Egypta.

² Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. "Abdel Fattah al-Sisi." Encyclopedia Britannica, April 3, 2023. <https://www.britannica.com/biography/Abdel-Fattah-al-Sisi>.

Celkovo sa dá teda povedať, že Abdel Fattah El-Sisiho režim je autoritatívny a má výrazný militantný nádych.

Navyššie prezidenti Hosni Mubarak a Abdel Fattah El-Sisi majú vojenské pozadie a ich režimy možno klasifikovať ako militantné režimy. Či už štúdium Hosniho Mubaraka v Egypťskej vojenskej akadémii, a taktiež velenie Egypťskému vojenskému letectvu, alebo bývalý post Abdela Fattaha El-Sisiho ako ministra obrany a následný jeho vojenský prevrat. Avšak vládu Hosniho Mubaraka možno taktiež klasifikovať ako autoritatívny režim s vládou jednej strany, ktorý má stále výraznú vojenskú podporu.

2.1.4. Veľká Etiópska Renesančná Priehrada

Je dôležité zdôrazniť príčinu konfliktu medzi Egyptom a Etiópiou. Už od roku 1956 bola skúmaná možnosť výstavby priehrady na Modrom Níle, ale až v roku 2011 sa začala skutočná výstavba. Táto priehrada sa stane jednou z najväčších na svete s produkciou 15 700 GWH za rok. Je to kľúčový projekt pre Etiópiu, pretože bude dostatočný na pokrytie vlastnej spotreby a umožní predávať prebytok energie ostatným krajinám. Modrý Níl, na ktorom sa priehrada GERD stavia, tvorí 60% objemu vody Nílu, a napĺňanie priehrady výrazne ovplyvní tok Nílu. Toto má obrovský význam pre Egypt, ktorý je závislý na Níle, pretože tok Nílu predstavuje zdroj ich zavlažovania a podpornú súčasť ich hospodárstva (Abtew, 2019).

V súvislosti s naplnením priehrady sa diskutuje o rôznych variantách. Jednou z pomalších možností by bolo naplňovať priehradu iba 5% objemu ročne, čo by znížilo prietok vody v Modrom Níle o 4,22 %. Na druhej strane, jednou z extrémnejších možností by bolo naplniť priehradu za 4 roky, čo by znamenalo naplnenie 25% objemu ročne a zníženie prietoku vody v Modrom Níle o 20,72 %. Toto by znamenalo významné zmenšenie toku

Nílu, ktorý tvorí 80% vody Egyptu. Preto je GERD veľmi dobrá príležitosť na skúmanie reakcií egyptských predstaviteľov na socioekonomické dopady na celú krajinu (Abtew, 2019).

2.2. Skúmanie reakcií egyptských prezidentov

V Afrike je rieka Níl najdlhšou a zároveň jedným z najdôležitejších zdrojov pitnej vody pre množstvo krajín vrátane Egypta, Sudánu a Južného Sudánu, cez ktoré táto rieka preteká. Tento regionálne dôležitý zdroj vody bol v minulosti príčinou trvajúceho konfliktu medzi týmito krajinami. V roku 1959 uzavrel Sudán so Spojenou Arabskou Republikou v Káhire zmluvu s názvom Nile waters treaty, ktorá ochraňovala Egypt pred obmedzením toku Nílu zo strany Sudánu a zároveň určila finančnú kompenzáciu vo výške 15 miliónov egyptských libier pre Sudán kvôli stratám spôsobeným touto dohodou.³ Avšak v rámci tejto skúmanej práce je táto zmluva irelevantná, pretože Etiópia, ktorá sa nachádza v povodí rieky Níl, nebola zahrnutá v dohode a nepodpísala ju.

2.2.1. Hosni Mubarak

Práca sa ako prvému venuje bývalému egyptskému prezidentovi Hosnimu Mubarakovi a skúma jeho reakcie v súvislosti s plánmi výstavby priehrady GERD. Aj keď plány na výstavbu boli oznámené počas jeho vlády, Hosni Mubarak po prevrate v Januári 2011 už nebol na pozícii hlavy štátu, keď sa začala stavať priehrada v apríli 2011. Z tohto dôvodu sa práca zameriava iba na jeho reakcie a na skutočnosť, že priehrada bola naprojektovaná a očakáva sa jej výstavba.

V poslednom roku Hosniho Mubarakovej vlády sa odohralo mnoho udalostí, vrátane jeho obžalovania a oznámenia o plánovanej výstavbe GERDu. V tomto časovom období

³ "Agreement (with annexes) for the full utilization of the Nile waters." Signed 8. November 1959. *United Nation Treaty Collection* no. 6519 (1959) 64-76, [volume-453-I-6519-English.pdf \(un.org\)](https://untreaty.un.org/doc/ TreatyCollection/1959/195906/195906_00_19590600_00_0000_0000.pdf)

bolo oznámenie a výstavba GERDu dobre načasovaná zo strany Etiópie, keďže Egypt riešil svoje vnútorné problémy a nevenoval sa úplne zahraničnej politike. Hosni Mubarak sa sústredil na potlačenie protestov v Egypte, čím zanedbal vznikajúcu situáciu v Etiópii na rieke Modrý Níl. Jeho konanie v súvislosti s výstavbou GERDu nie je jednoduché určiť, avšak môžeme sa pozrieť na jeho predchádzajúci vzťah s Etiópiou a odhadnúť, ako by riešil tento problém za iných okolností. Dokonca aj počas Arabskej jari, Hosni Mubarak mal vyjadrenie súvisiace s plánom na výstavbu GERDu, ktoré sa hodí do jeho obrazu zahraničných vzťahov s Etiópiou.

V Egypte bol Hosni Mubarak a jeho režim považovaný za autoritatívny, a preto sa predpokladá, že by problémy s Etiópiou riešil militantnými prostriedkami. Z dôvodu zjednodušenia predikcie Egypta voči Etiópii, je dôležité popísať ich vzťah pred ohlásením výstavby priehrady, ako kľúčový faktor, ktorý by určoval, ako by sa konflikt riešil, ak by Hosni Mubarak zostal na čele štátu ešte dlhšie. V 90. rokoch minulého storočia došlo k udalosti, ktorá vytvorila napätie medzi krajinami a pokračovala počas Hosniho Mubarakovej vlády. V roku 1995 sa uskutočnil pokus o atentát na Hosniho Mubaraka počas významného samitu "African Unity Summit" v etiópskom meste Addis Abeba. Egypt obvinil Etiópiu z toho, že jej štátne orgány pomáhali pri pokuse o atentát, aj keď to bol pokus islamistických militantov z Egypta. V dôsledku toho Egypt ukončil svoje vzťahy s Etiópiou a vzťahy medzi krajinami sa výrazne zhoršili.⁴ Táto situácia sa prejavila aj v prípade Eritrey. Eritrea, ktorá bola vtedy súčasťou Etiópie, sa chcela oddeliť od krajiny. Konflikt medzi týmito dvomi krajinami sa začal už v 60. rokoch minulého storočia. Vzostup rebelstva, revolúcie a referenda o samostatnosti Eritrey vyvrcholili vo vojne v roku 1998. O dva roky neskôr sa vojna skončila dohodou o samostatnosti Eritrey. Egypt v tejto vojne podporoval Eritreu, čo ešte viac prehĺbilo už napäté vzťahy medzi Egyptom a Etiópiou (Lyons, 2019).

Pokiaľ ide o priame vzťahy medzi Egyptom a Etiópiou, je dôležité poznamenať, že

⁴ International Crisis Group. "High Anxiety in Egypt." *Bridging the Gap in the Nile Waters Dispute*. International Crisis Group, 2019. <http://www.jstor.org/stable/resrep31344.6>.

Egypt a Sudán zmrazili svoje členstvo v Nile Basin Initiative (NBI), v ktorej bolo 10 krajín, cez ktoré pretekala rieka Níl. Tieto krajiny svoj odchod zdôvodnili dohodou CFA (Cooperation Framework Agreement), ktorá sa týka výstavby GERDu a ktorú vnímali ako rámec, ktorý ohrozuje ich historické nároky na vodu z Nílu (Attia, 2021). Zmluva, ktorej rozdelenie pozostáva zo šiestich častí, sa zameriava na rôzne aspekty, týkajúce sa riadenia povodia rieky Níl. Prvá časť sa zaoberá všeobecnými zásadami, ktoré sú založené na medzinárodnom vodnom práve. Hlavným cieľom týchto zásad je zabezpečiť spravodlivé a primerané využívanie zdrojov pitnej vody, minimalizovať škody spôsobené výstavbou a ochrániť riečny ekosystém. Druhá časť sa zameriava na práva a povinnosti každej krajiny, vrátane pravidelnej výmeny informácií a oznámení o plánovaných opatreniach. Tretia časť definovala úlohy a inštitucionálne štruktúry Komisie pre povodie Nílu (NRBC). Ďalšie časti zmluvy sa zaoberajú rôznymi ustanoveniami, ako sú napríklad pomocné inštitúcie, riešenie konfliktov alebo sporov, alebo postupy pri zmenách v dohode (Nicol a Cascão, 2011).

Niektoré krajiny, ako Sudán a Egypt, však nepodpísali zmluvu kvôli nezhodám v súvislosti s vodnou bezpečnosťou Nílu. Konkrétne, Egypt a Sudán trvali na zmene článku 14b, ktorý sa zaoberá touto témou. Tento článok v oficiálnom dokumente hovorí o spolupráci štátov v povodí Nílu, aby zabezpečili vodnú bezpečnosť a aby nedošlo k výraznému ovplyvňovaniu bezpečnosti vody iného štátu v povodí Nílu. Egypt a Sudán však požadovali zmenu tohto článku a jeho doplnenie o záväzok, že zásahy na Níle nebudú mať negatívny vplyv na bezpečnosť zásobovania vodou a práva iných krajín v povodí Nílu. Tieto zmeny neboli prijaté, a preto Egypt a Sudán sa rozhodli nepodpísať zmluvu (Nicol a Cascão, 2011).

Okrem toho sa objavila neoverená nahrávka Hosniho Mubaraka, kde sám Hosni Mubarak hovorí, že Etiópia sa neodváži začať výstavbu GERDu počas jeho vlády. Hosni Mubarak tiež naznačil, že v prípade danej situácie je schopný použiť strategický bombardér ruského pôvodu TU-160 na zničenie priehrady (Sakr, 2017). Pri vzájomných vzťahoch medzi

týmito krajinami sa dá očakávať podobná reakcia.

Na základe uvedených skutočností je možné predpokladať, že Hosni Mubarak, ako prezident Egyptu, by sa pravdepodobne správal nepriateľsky v prípade, že by na svojom poste zotrval dlhšie. Hlavným dôvodom pre tento predpoklad sú napäté vzťahy, ktoré existovali už predtým, ako bola sama výstavba GERDu oznámená, ako aj pozastavenie Egypta svojho členstva v NBI, čo naznačuje jasný nesúhlas s výstavbou priehrady na rieke Níl.

2.2.2. Mohamed Morsi

V prípade Mohameda Morsiho, ktorý bol prezidentom Egyptu len rok, nie je jeho postoj k problematike výstavby priehrady na Níle úplne jednoznačný, aj keď je vnímaný ako liberálny predstaviteľ. V čase jeho nástupu bola priehrada už postavená z 20%. Napriek tomu došlo k výraznému zlepšeniu vzťahov medzi Egyptom a Etiópiou. Po pokuse o atentát na predošlého prezidenta Hosniho Mubaraka, Mohamed Morsi ako prvý egyptský prezident, za posledných 17 rokov, navštívil Etiópiu s cieľom dosiahnuť jednotný africký trh a spoluprácu afrických krajín. Mohamed Morsi prejavil obavy ohľadom rozvoja Egyptu v súvislosti s výstavbou priehrady, avšak jeho návšteva upokojila napätie. Vtedajší prezident sa obával expertízy od egyptského ministra pre vodu a zavlažovanie, ktorý sa sústredil na spôsob naplňania priehrady. Avšak stále sa čakalo na odhad dopadu naplňania priehrady od technickej rady, ktorý ale upokojoval napätie (Hope, 2012).

Z iného uhla pohľadu, Mohamed Morsi vždy verejne hovoril o svojich rozhodnutiach a rozhovoroch, aby občania Egyptu boli informovaní o dianí v krajine. Napriek diplomatickým rokovaniam s Etiópiou, Mohamed Morsi vyslovil svoje obavy ohľadom výstavby GERD v televíznom prejave dňa 10. júna 2013. Vo svojom prejave povedal „Ak je Egypt darom Nílu, potom je Níl darom pre Egypt“. Tento prejav pokračoval a jeho vyjadrenie: „Egyptská vodná bezpečnosť nemôže byť vôbec narušená, ako prezident štátu

vám potvrdzujem, že všetky možnosti sú otvorené", malo veľký význam (Dersso, 2013). Prejavom zdôraznil, že Egyptská vodná bezpečnosť nesmie byť ohrozená, a že všetky možnosti sú otvorené. Jeho vyjadrenia boli spojené s Moslimským bratstvom, ktoré využívalo náboženstvo islam ako spôsob zastrašovania a v prípade výstavby GERD, prirovnávalo Etiópiu k Izraelu. Moslimské bratstvo bralo ochranu vodných práv Egypta ako prvok islamu (Nasr a Neef, 2016). Aj keď nie je úplne jasné, čo presne tým Mohamed Morsi a Moslimské bratstvo mysleli, ale použitie hrubej sily v prípade ohrozenia bezpečnosti Egyptu nie je vylúčené.

2.2.3. Abdel Fattah El-Sisi

Posledným zo skúmaných prezidentov je Abdel Fattah El-Sisi, súčasný prezident Egypta, ktorý získal svoj post v roku 2014 po vypuknutí revolúcie a ozbrojeného prevratu, ako už bolo uvedené. Vzhľadom na jeho predošlú pozíciu egyptského ministra obrany sa očakávalo, že bude riešiť problémy militantným spôsobom. Obdobie skúmania reakcií na výstavbu GERDu sa zameriava na obdobie od roku 2014 až do roku 2016, z dôvodu zachovania rovnakých podmienok pre hodnotenie všetkých prezidentov.

Novo zvolený prezident Abdel Fattah El-Sisi začal svoju vládu tým, že sa rozhodol riešiť problém týkajúci sa GERDu diplomaticky, aj napriek predpokladom, že bude konflikt riešiť militantnou cestou. V júni 2014 sa Abdel Fattah El-Sisi stretol s etiópskym premiérom Hailemariamom Desalegnom, aby prediskutovali témou výstavby priehrady a jej dopad na egyptské poľnohospodárstvo. Etiópski predstavitelia tvrdili, že priehrada nepoškodí Egypt. Výsledkom stretnutia bolo vyhlásenie Malabo Declaration. Tento dokument garantuje Etiópii právo dokončiť výstavbu priehrady a zároveň sľubuje, že sa bude dbať na minimalizáciu možných škôd, ktoré by mohli postihnúť Egypt. Stretnutie medzi Abdelom Fattahom El-Sisim a Hailemariamom Desalegnom malo za cieľ aj posilnenie bilaterálnych vzťahov medzi Egyptom a Etiópiou, čo bolo vyhlásené aj ministrami zahraničných vecí

oboch krajín.⁵ Do konca roku 2014 obidva štáty pokračovali v spolupráci a dohodli sa na výbere firmy s francúzsko-dánskym pôvodom, ktorá prevedie výskum týkajúci sa dopadov priehrady na tok Nílu.⁶ Bilaterálna spolupráca medzi Egyptom, Sudánom a Etiópiou vyvrcholila v marci 2015 podpisom "Deklarácie princípov" v meste Chartúm. Deklarácia mala posilniť spoluprácu a zmierniť napätie medzi krajinami. Podpísaním tejto zmluvy egyptský prezident, po štyroch rokoch de facto akceptoval existenciu priehrady (Winter, 2018). Táto zmluva obsahuje desať základných princípov, ku ktorým sa tri krajiny zaviazali, vrátane zásady trvalo udržateľnej spolupráce, ktorá by mala prinášať výhody pre každú zúčastnenú krajinu. Zmluva tiež zahŕňa podmienky využívania priehrady a umožňuje krajinám ležiacim po prúde rieky kúpiť elektrinu vyrobenú z priehrady. Na zmluvu mala dohliadať francúzsko-dánska spoločnosť, ktorá sa ale neskôr tejto úlohy vzdala. Následne bola najatá francúzska spoločnosť French Artelia Consultancy.⁷

Na základe uvedených faktov je možné tvrdiť, že prezident Abdel Fattah El-Sisi, ktorého režim je klasifikovaný ako autoritatívny režim, získal moc po ozbrojenom prevrate podporovanom armádou, viedol diplomatickú kampaň v snahe riešiť konflikt týkajúci sa výstavby priehrady GERD. V priebehu svojho prvotného obdobia v úrade sa zameriaval na diplomatické riešenia a vôbec sa nevyjadroval o použití vojenskej sily na riešenie konfliktu.

⁵ Abraham Online. "Egypt and Ethiopia agree that tripartite dam committee will resume its work." *Abraham Online*. 24. June 2014. [Egypt and Ethiopia agree that tripartite dam committee will resume its work - Politics - Egypt - Ahram Online](#)

⁶ Abraham Online. "GERD Timeline: From construction till expected resumption of African Union-mediated talks." *Abraham Online*. 06. October 2021. [GERD Timeline: From construction till expected resumption of African Union-mediated talks - Foreign Affairs - Egypt - Ahram Online](#)

⁷ "Agreement on Declaration of Principles between The Arab Republic of Egypt, The Federal Democratic Republic of Ethiopia And The Republic of the Sudan On The Grand Ethiopian Renaissance Dam Project (GERDP)." Signed 23. March 2015. *International water law*. (2015). [Final Nile Agreement 5 March 2015 \(2\) \(internationalwaterlaw.org\)](#)

3. Výsledok skúmania

Na základe získaných informácií týkajúcich sa riešenia konfliktu zo strany Egypta je možné overiť pravdivosť teórie pomocou už spomenutej Millovej metódy, Metóda rozdielu. Najskôr bude predstavené prvotné rozdelenie režimov a ich prístup k riešeniu problému s priehradou GERD. Následne budú zhodnotené empirické správanie troch predstaviteľov Egypta v riešení tohto problému. Po preukázaní faktov bude vykonané porovnanie výsledkov s predikciou a na základe toho bude práca overovať pravdivosť teórie.

V rámci skúmania riešenia konfliktov v Egypte sa prvým analyzovaným režimom stáva liberálny režim, ktorý sa v tomto prípade vzťahuje na vládu Mohameda Morsiho pod Moslimským bratstvom. Teória predpokladala, že tento typ režimu bude riešiť konflikt diplomatickými nástrojmi, ktorými môžu byť napríklad diplomatické rokovania s druhou krajinou v konflikte, snaha o dohodu, ktorá vyhovuje obom stranám alebo zainteresovanie tretej strany, ktorá bude schopná vyriešiť konflikt mierovou cestou. Avšak, ako bolo uvedené v teoretickom rámci, nie je vždy pravidlom, že liberálny režim bude riešiť krízu diplomatickým spôsobom. Tento fakt podporuje aj práca Christophera Gelpiho, kde sa hovorí o možnosti, že aj liberálna vláda môže riešiť protesty na vnútroštátnej úrovni ozbrojenou zahraničnou politikou. Práca sa opiera o teoretický rámec o správaní daného typu režimu, avšak nie je vylúčené, že liberálny režim bude v rámci daného konfliktu používať aj iné možnosti. Práve preto nie je jasne zreteľné, aký spôsob riešenia zahraničného konfliktu si liberálny režim zvolí. Napriek týmto tvrdeniam v rámci overenia teórie platia reakcie, ktoré predpovedajú, že liberálny režim bude riešiť konflikt mierovou cestou.

Liberálny Režim = Diplomatické nástroje (stretnutia, zmluvy, hľadanie pomoci u tretích strán)

Na základe získaných informácií o správaní sa Mohameda Morsiho je možné porovnať jeho režim s teóriou. Mohamed Morsi, ako druhý prezident skúmaný v rámci tejto práce, za ktorým stálo Moslimské bratstvo, bol považovaný za prezidenta liberálneho režimu, ktorý sa snažil transformovať Egypt do demokratického režimu, v porovnaní s jeho predchodcami. Z tohto dôvodu sa predpokladalo, že bude preferovať diplomatické stratégie v súvislosti s výstavbou GERD, ako už bolo spomenuté.

Mohamed Morsi bol prvým prezidentom v Egypte, ktorý bol zvolený z Moslimského bratstva a jeho správanie počas prebiehajúcej krízy môže byť hodnotené z dvoch smerov. Na jednej strane, Mohamed Morsi navštívil Etiópiu a rokoval s etiópskymi predstaviteľmi ohľadom výstavby priehrady GERD, čo zlepšilo bilaterálne vzťahy medzi krajinami a prispelo k diskusii o jednotnom africkom trhu. Na druhej strane, nahrávka, ktorá zaznamenala Mohameda Morsiho prejav, ukázala, že nevylučoval použitie militantnej stratégie na zničenie priehrady v prípade, že by bola pre Egypt veľkým ohrozením. Táto skutočnosť má významný vplyv na hodnotenie správania sa Mohameda Morsiho počas jeho vlády, pretože ako prezident z Moslimského bratstva bol vnímaný ako zástupca liberálneho režimu, no jeho možné použitie ozbrojených síl v súvislosti s výstavbou GERD naznačuje, že prvotná teória o diplomatickom riešení konfliktov pod liberálnym režimom nie je vždy platná.

Ak zhrnieme empirické reakcie Mohameda Morsiho, na jednej strane možno poznamenať jeho návštevu Etiópie a snahu o diplomatické riešenie súvisiace s výstavbou GERDu. Na druhej strane sa jasne vyhrážal Etiópii a hrozil použitím nevyhnutných prostriedkov v prípade ohrozenia Egyptu. Avšak neexistujú žiadne dôkazy, že počas jeho vlády bola armáda skutočne použitá alebo boli priame hrozby vyslovené. Práve preto je možné povedať, že vláda Mohameda Morsiho sa správala tak, ako sa predpokladalo, a používala diplomatickú cestu v prípade návštevy Etiópie. Pokiaľ ide o vyhrážky, je jasné, že v prípade ohrozenia krajiny, nielen Egypta, by boli použité militantné nástroje na obranu krajiny. Navyše, ako už bolo povedané, diplomacia bola prvou voľbou a až neskôr sa zmienilo o použití iných nástrojov v prípade ohrozenia krajiny.

Druhý režim, ktorým sa táto práca zaoberá, je autoritatívny režim. Medzi jeho predstaviteľov patria Hosni Mubarak a Abdel Fattha El-Sisi. Teória predpovedá používanie militantných stratégií v prípade autoritatívnych režimov, ktoré môžu byť realizované buď sústredovaním vojenských síl alebo ich cvičeniami v blízkosti hraníc, v tomto prípade Etiópskych hraníc, a priamymi vojenskými operáciami alebo vyhrážkami použitia sily voči Etiópii. Avšak, v súčasnej dobe nie je možné jednoznačne predpovedať, ako sa autoritatívny režim bude správať v oblasti zahraničnej politiky. Rozliční autori sa totiž rôzne vyjadrujú o riešení zahraničných politických otázok v rámci tohto typu režimu. Napriek tomu sa táto práca opiera o teóriu, ktorá predpokladá používanie militantných stratégií autoritatívnymi režimami.

Autoritatívny režim = Militantné stratégie (priame útoky, militantné cvičenia, blízko hraníc, vyhrážky)

V kontexte skúmania správania autoritatívneho režimu je prvým predmetom analýzy Hosni Mubarak. Hosniho Mubarakove zahraničné vzťahy s Etiópiou boli dôležité ešte pred oznámením o začatí výstavby Veľkej Etiópskej Renesančnej Priehrady. Jeho návšteva v Addis Abebe bola sprevádzaná pokusom o atentát na jeho osobu a z toho dôvodu vzájomne vzťahy medzi Egyptom a Etiópiou rapídne ochladli. Neskôr Egypt ukončil svoje členstvo v Nile Basin Initiative, v súvislosti s výstavbou GERDu, s ktorou vyjadril dôrazný nesúhlas. Poslednou, ale neoverenou získanou informáciou bol video záznam Hosniho Mubaraka, že v prípade začatia výstavby GERDu je pripravený použiť ruské bombardéry TU-160. Avšak, revolúcie spojené s Arabskou jarou mu neumožnili ďalšie riešenie tohto problému. Aj napriek tomu, teoreticky, v prípade jeho pretrvávajúceho pôsobenia v pozícii prezidenta Egypta sa dá predpokladať, že by použitie armády bolo pravdepodobné, vychádzajúc z jeho predošlých zahraničných vzťahov s Etiópiou.

Posledným predstaviteľom, ktorého režim bol tiež autoritatívny, je Abdel Fattah El-Sisi. V súvislosti s Abdelom Fattahom El-Sisi, ktorý nastúpil do funkcie po ozbrojenom prevrate, sa situácia odohrávala inak. Po jeho inaugurácii sa Abdel Fattah El-Sisi rozhodol riešiť konflikt diplomatickými prostriedkami. V analyzovanom období sa zaoberal otázkou GERDu pomerne často. Zameriaval sa na stretnutia s predstaviteľmi Sudánu a Etiópie, kde sa diskutovalo o výstavbe priehrady na Níle a jej vplyvu na krajiny v údolí tejto rieky. Ako už bolo spomenuté, na zúčastnených rokovaníach s Etiópiou a Sudánom sa taktiež dohodli na odbornej expertíze, ktorá by mala odhadnúť dopad GERDu. Tento prístup bol zachovaný počas celého obdobia skúmania jeho vlády a potvrdilo sa to aj podpisom zmluvy "Declaration of Principles" v roku 2015. Je tiež dôležité poznamenať, že počas tejto doby neboli zaznamenané žiadne informácie o použití sily alebo priamych hrozbách použitia armády na zničenie priehrady. Preto je možné tvrdiť, že dva roky po jeho inaugurácii sa egyptský prezident Abdel Fattah El-Sisi snažil nájsť pozitívne riešenia pre všetky zainteresované krajiny, ktoré by mohli byť ovplyvnené výstavbou priehrady alebo jej naplňaním. Je potrebné zdôrazniť, že diplomatický prístup je v súlade s teoretickým rámcom, ktorý predpovedá, že autoritatívne režimy môžu použiť militantné stratégie, ale nie sú k nim jednoznačne zaviazané a môžu uprednostniť diplomatické riešenie konfliktov.

Ak sa pozrieme na riešenia prezidenta Abdela Fattaha El-Sisiho v súvislosti s konfliktom, môžeme vidieť značné rozpory v porovnaní s teóriou. Podľa predpokladov teórie by sme mohli očakávať, že Abdel Fattah El-Sisi zvolí militantné stratégie na vyriešenie problému, avšak on sa rozhodol pre opačný prístup a snažil sa riešiť tento problém diplomatickými prostriedkami počas skúmaných rokov. Preto môžeme tvrdiť, že v tomto prípade teória nie je pravdivá.

Po dôkladnom skúmaní všetkých troch vedúcich predstaviteľov Egypta a ich následnom porovnaní s teóriou je možné overiť pravdivosť teórie. Prvým predstaviteľom bol Mohammed Morsi, ktorý zastupoval liberálny režim a používal diplomatické stratégie

na riešenie konfliktov. Existuje jeden dôkaz o tom, že sa Mohamed Morsi vyhráždal Etiópii, a to v prípade ohrozenia Egypta pri výstavbe Nílu.

Druhým predstaviteľom bol Hosni Mubarak, ktorého režim je definovaný ako autoritatívny režim a jeho postoj k Etiópii sa odrážal od jeho predchádzajúcich vzťahoch s touto krajinou. Po atentáte na samotného prezidenta počas návštevy Etiópie jeho vzťahy s touto krajinou výrazne zhoršili. Nepodpísanie dohody „Cooperation Framework Agreement“ pre riadenie Nílu a pozastavenie členstva Egypta v organizácii Nile Basin Initiative jasne ukazujú nesúhlas s výstavbou GERDu a nepriateľské vzťahy s Etiópiou. Ďalším dôkazom je aj nahrávka, kde sa hovorí o možnom použití ruských bombardérov TU-160 v prípade, že sa Etiópia rozhodne začať výstavbu GERDu za Hosniho Mubarakovej vlády.

Nakoniec, režim Abdela Fattaha El-Sisiho, ktorý je tiež autoritatívny, sa výrazne odlišuje od Hosniho Mubaraka. Jeho stratégie pri riešení krízy ukazujú diplomatický prístup. Podpis zmlúv a vzájomné stretnutia ukazujú diplomatické snahy zo strany Abdela Fattaha El-Sisiho. Preto môžeme povedať, že Hosniho Mubaraka je možné zaradiť do teoretického rámca neoklasického realizmu. Režim Mohameda Morsiho čiastočne potvrdzuje teóriu. Avšak posledný prezident Abdel Fattah El-Sisi a jeho režim vyvracajú teóriu. Z tohto dôvodu je teória medzinárodných vzťahov, založená na neoklasickom realizme, čiastočne pravdivá.

Záver

Na základe skúmania konfliktu medzi Etiópiou a Egyptom ohľadom Veľkej Renesančnej Etiópskej Priehrady (GERD), táto bakalárska práca sa zaoberá overovaním platnosti tvrdenia, že autoritatívne režimy uprednostňujú militantné riešenia v zahraničnej politike, zatiaľ čo demokratické režimy siahajú po diplomatických stratégiách.

V prvom kroku tejto práce bol navrhnutý teoretický rámec, ktorý sa zaoberal dvoma režimami, autoritatívnym a liberálnym režimom. Avšak, z tejto analýzy teoretického rámca nie je úplne jasný výsledok, akým sa tieto dva režimy správajú v situácii krízy v zahraničnej politike. Pri riešení tejto otázky bolo dôležité zohľadniť rôzne aspekty, ktoré ovplyvňujú správanie týchto režimov. Po získaní dostatočných informácií o týchto režimoch bola práca zameraná na definovanie režimov troch egyptských predstaviteľov. Je kriticky dôležité, presne definovať režimy vládnucich prezidentov, aby ich správanie v súvislosti s predpokladaným správaním mohlo byť opísané a vyhodnotené. Skúmané obdobie na posúdenie reakcií prezidentov bolo časovo vymedzené na základe dĺžky pôsobenia prezidenta, ktorý bol najkratšie v úrade. Pretože sa zameriavalo na tento krátky časový úsek, skúmané obdobie predstavovalo približne jedno ročné obdobie. Po preskúmaní jednotlivých prezidentov, práca definuje dva autoritatívne režimy a jeden liberálny režim, ktorý sa usiluje o premenu krajiny na demokratický štát.

Posledná časť práce sa zaoberá samotným výskumom reakcií prezidentov na konflikt s GERDom. Avšak predtým bolo nutné definovať spôsob porovnávania empirických reakcií predstaviteľov s teóriou. Tento proces porovnávania bol založený na Metóde rozdielu od Johna Stuarta Milla, ktorá umožňuje identifikovať, čo spôsobuje zmenu správania predstaviteľov v reakcii na krízu. Samotné výsledky tohto skúmania však viedli k neurčitému záveru.

V prvom prípade, týkajúcom sa Hosniho Mubaraka, sa teória ukázala ako pravdivá. Je to preto, že prezident udržiaval veľmi chladné bilaterálne vzťahy s Etiópiou ešte predtým, než sa oznámila výstavba GERDu. Tieto vzťahy boli podporené Hosniho Mubarakovým vystúpením z organizácie Nile Basin Initiative a nepodpísaním zmluvy CFA. Okrem toho existuje videozáznam, v ktorom Hosni Mubarak hovorí o použití vojenskej techniky v prípade, že by sa začala výstavba GERDu počas jeho vlády. Tieto faktory jasne ukazujú, že reakcia prezidenta bola v súlade s teóriou. V druhom prípade, keď sa skúmal Mohamed Morsi, začiatok jeho vlády bol charakterizovaný diplomatickým riešením konfliktu, ktoré sa potvrdilo aj návštevou Etiópie. Napriek tomu, neskôr vyjadrenie prezidenta nevyvrátilo možnosť použitia vojenských síl v prípade, že by výstavba GERDu ohrozila Egypt. Preto liberálny predstaviteľ Mohamed Morsi neukázal jasnú zhodu s teóriou. Posledným skúmaným prezidentom bol Abdel Fattah El-Sisi, ktorého režim bol definovaný ako autoritatívny. Jeho prístup k kríze GERD bol úplne odlišný od predpokladov teórie, keďže sa zameriaval na diplomatické stratégie, ako napríklad stretnutia s etiópskymi predstaviteľmi a podpísanie Dohody o deklarácii zásad v meste Chartúm. Práve z použitých stratégií Abdel Fattaha El-Sisiho pri riešení krízy je teória overená ako nepravdivá.

V kontexte výstavby Veľkej Etiópskej Renesančnej priehrady bola skúmaná teória vychádzajúca z neoklasického realizmu a medzinárodných vzťahov, ktorá predpokladá, že v zahraničnej politike bude liberálny režim uprednostňovať diplomatické nástroje na riešenie kríz, zatiaľ čo autoritatívny režim bude v krízových situáciách uplatňovať silové riešenia. Avšak, na príklade egyptských prezidentov a ich reakcií na výstavbu priehrady sa ukázalo, že táto teória nie je v tomto prípade pravdivá. Preto sa v tejto práci nevyhodnocuje ako platná teória.

Zoznam použitých zdrojov

1. Abrahm Online. "Egypt and Ethiopia agree that tripartite dam committee will resume its work." *Abraham Online*. 24. June 2014. [Egypt and Ethiopia agree that tripartite dam committee will resume its work - Politics - Egypt - Ahram Online](#)
2. Abrahm Online. "GERD Timeline: From construction till expected resumption of African Union-mediated talks." *Abraham Online*. 06. October 2021. [GERD Timeline: From construction till expected resumption of African Union-mediated talks - Foreign Affairs - Egypt - Ahram Online](#)
3. ABTEW, Wossenu. a Shimelis Behailu. DESSU. The Grand Ethiopian Renaissance Dam on the Blue Nile. Cham: Springer International Publishing, 2019, 1 online resource (XIII, 173 p. 79 illus., 63 illus. in color.). ISBN 3-319-97094-1. Dostupné z: doi:10.1007/978-3-319-97094-3
4. "Agreement on Declaration of Principles between The Arab Republic of Egypt, The Federal Democratic Republic of Ethiopia And The Republic of the Sudan On The Grand Ethiopian Renaissance Dam Project (GERDP)." Signed 23. March 2015. *International water law*. (2015). [Final Nile Agreement 5 March 2015 \(2\) \(internationalwaterlaw.org\)](#)
5. "Agreement (with annexes) for the full utilization of the Nile waters." Signed 8. November 1959. *United Nation Treaty Collection* no. 6519 (1959): 64-76, [volume-453-I-6519-English.pdf \(un.org\)](#)
6. Attia, Hana, and Mona Saleh. "The Political Deadlock on the Grand Ethiopian Renaissance Dam." German Institute of Global and Area Studies (GIGA), 2021. <http://www.jstor.org/stable/resrep33478>.
7. BBC News. "Egyptian warning over Ethiopia Nile dam." *BBC*. 10. June 2013. [Egyptian warning over Ethiopia Nile dam - BBC News](#)
8. Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. "Abdel Fattah al-Sisi." *Encyclopedia Britannica*, April 3, 2023. <https://www.britannica.com/biography/Abdel-Fattah-al-Sisi>.
9. Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. "Mohamed Morsi." *Encyclopedia Britannica*, March 1, 2023. <https://www.britannica.com/biography/Mohamed-Morsi>.
10. Dersso, A. Solomon. "It is unlikely that Ethiopia and Egypt would go to war, but rising tensions over the Nile requires careful handling to avoid poisoning regional relations." *Institute for security studies*. 18. June 2013. [Heat over the Nile - ISS Africa](#)

11. Gelpi, Christopher. "Democratic Diversions: Governmental Structure and the Externalization of Domestic Conflict." *The Journal of Conflict Resolution* 41, no. 2 (1997): 255–82. <http://www.jstor.org/stable/174373>.
12. Hala Nasr & Andreas Neef (2016) Ethiopia's Challenge to Egyptian Hegemony in the Nile River Basin: The Case of the Grand Ethiopian Renaissance Dam, *Geopolitics*, 21:4, 969-989, DOI: 10.1080/14650045.2016.1209740
13. Hope, Bradley. "Morsi visits Ethiopia to seek unity in Nile nations over water." *The National*. 16, July 2012. [Morsi visits Ethiopia to seek unity in Nile nations over water \(thenationalnews.com\)](http://www.thenationalnews.com)
14. International Crisis Group. "High Anxiety in Egypt." *Bridging the Gap in the Nile Waters Dispute*. International Crisis Group, 2019. <http://www.jstor.org/stable/resrep31344.6>.
15. John, R. St.. "Gamal Abdel Nasser." *Encyclopedia Britannica*, January 11, 2023. <https://www.britannica.com/biography/Gamal-Abdel-Nasser>.
16. Kaarbo, Juliet. "A Foreign Policy Analysis Perspective on the Domestic Politics Turn in IR Theory." *International Studies Review* 17, no. 2 (2015): 189–216. <http://www.jstor.org/stable/24758357>.
17. Knell, Yolande. "The complicated legacy of Egypt's Hosni Mubarak." *BBC* 25. januára 2013. [The complicated legacy of Egypt's Hosni Mubarak - BBC News](http://www.bbc.com/news/world-middle-east-21301301)
18. Lai, Brian, and Dan Slater. "Institutions of the Offensive: Domestic Sources of Dispute Initiation in Authoritarian Regimes, 1950-1992." *American Journal of Political Science* 50, no. 1 (2006): 113–26. <http://www.jstor.org/stable/3694260>.
19. Lobell, Steven E., Norrin M. Ripsman, and Jeffrey W. Taliaferro, eds. *Neoclassical Realism, the State, and Foreign Policy*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009.
20. Lyons, Terrence. "Eritrea: The Independence Struggle and the Struggles of Independence." *Centre for strategies & international studies*. 24. January 2019: 36-52, [190115 Eritrea IndependenceMovements.pdf](http://www.csis-website-prod.s3.amazonaws.com/190115_Eritrea_IndependenceMovements.pdf) ([csis-website-prod.s3.amazonaws.com](http://www.csis-website-prod.s3.amazonaws.com))
21. Merriam, John G. "Egypt Under Mubarak." *Current History* 82, no. 480 (1983): 24–37. <http://www.jstor.org/stable/45315114>.
22. Mill, John Stuart. *A System of Logic, Ratiocinative and Inductive: Being a Connected View of the Principles of Evidence, and the Methods of Scientific Investigation*. Vol. 1.

- Cambridge Library Collection - Philosophy. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. doi:10.1017/CBO9781139149839.
23. Nicol, Alan, and Ana Elisa Casção. "Against the Flow — New Power Dynamics and Upstream Mobilisation in the Nile Basin." *Review of African Political Economy* 38, no. 128 (2011): 317–25. <http://www.jstor.org/stable/23055209>.
24. Oneal, John R., and Bruce M. Russett. "The Classical Liberals Were Right: Democracy, Interdependence, and Conflict, 1950-1985." *International Studies Quarterly* 41, no. 2 (1997): 267–93. <http://www.jstor.org/stable/3013934>.
25. Quandt, William B. "Camp David and Peacemaking in the Middle East." *Political Science Quarterly* 101, no. 3 (1986): 357–77. <https://doi.org/10.2307/2151620>.
26. Rathbun, Brian C. "The Value and Values of Diplomacy." In *Diplomacy's Value: Creating Security in 1920s Europe and the Contemporary Middle East*, 1–21. Cornell University Press, 2014. <http://www.jstor.org/stable/10.7591/j.ctt1287cbz.4>.
27. Rosato, Sabastian. (2003) The Flawed Logic of Democratic Peace Theory. *American Political Science Review* 99 (3): 595-60
28. Sakr, Taha. "Former President Mubarak considered using Tu-160 to destroy Ethiopian dam." *Egypt independent*. 20. June 2017. [Former President Mubarak considered using Tu-160 to destroy Ethiopian dam - Egypt Independent](http://www.egyptindependent.com/former-president-mubarak-considered-using-tu-160-to-destroy-ethiopian-dam/)
29. Shehata, Dina. "The Fall of the Pharaoh: How Hosni Mubarak's Reign Came to an End." *Foreign Affairs* 90, no. 3 (2011): 26–32. <http://www.jstor.org/stable/23039404>.
30. Slater, Dan. *Ordering Power: Contentious Politics and Authoritarian Leviathans in Southeast Asia*. Cambridge Studies in Comparative Politics. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. doi:10.1017/CBO9780511760891.
31. UNESCO. "The Global Democracy Index" UNESCO, (2006). [The Global Democracy Index | UNESCO](http://www.unesco.org/en/global-democracy-index/)
32. Winter, Ofir, and Yogev Ben-Israel. "Water in the Land of the Nile: From Crisis to Opportunity?" Institute for National Security Studies, 2018. <http://www.jstor.org/stable/resrep19448>.
33. ČEPELKA, Č., ŠTURMA, P. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003. s. 503

Teze bakalárskej práce

Téma práce

Práca vpadá do problematiky medzinárodných vzťahov. Konkrétne bude riešiť otázku či určitý typ režimu v krajine vplýva na jeho zahraničnú politiku v zmysle používania buď diplomatických alebo silových nástrojov.

Hlavnou motiváciou tejto práce je overenie danej otázky na konkrétnom prípade. Skúmané štáty konfliktu sú Egypt a Etiópia. Práca bude skúmať rozdielne typy režimov v Egypte a ich reagovanie na výstavbu Veľkej Etiópskej Renesančnej Priehrady. Práca tak nadväzuje na teóriu o vplyve režimu na zahraničnú politiku.

Ciele projektu

Ako už bolo čiastočne naznačené v predchádzajúcej časti, hlavným cieľom projektu je odpovedať na otázku, či existuje vzťah medzi režimom v krajine a zahraničnou politikou danej krajiny. Z daného vzťahu vyplývajú podotázky, ktoré sa týkajú spôsobu riešenia daného problému, a taktiež časový horizont skúmania reakcií daných režimov. Týmto podotázkam bude venovaný priestor v rámci metodologickej časti.

Motiváciou pre tento výskum je overiť výsledky doterajších štúdií (viď nižšie), ktorý hovorí, že demokratický typ režimu bude používať diplomatické prostriedky v zahraničných vzťahoch a naopak, autoritatívny režim sa prikloní ku militantnému riešeniu. Táto práca má za cieľ overiť danú teóriu vychádzajúcu z tohto tvrdenia

Súčasný stav poznania

Súčasný stav poznania v sebe zahrňuje dve roviny. Tieto roviny sú zložené zo sumarizácie niekoľko zdrojov na témy demokratický režim a autoritatívny režim a ich riešenie konfliktu.

Spôsob riešenia konfliktu demokratickým štátom ovplyvňuje niekoľko faktorov. V prvom rade je dôležité s kým má demokratická krajina konflikt. Z toho dôvodu, že je málo pravdepodobné, že demokratické krajiny medzi sebou budú viesť ozbrojený konflikt, avšak

majú tú tendenciu, keď druhá strana má iný typ režimu ako demokratický (Oneal a Russett, 1997). Toto tvrdenie je taktiež podmienené, či je režim plne demokratický alebo demokratizujúci sa, lebo teória demokratického mieru platí až na istej úrovni demokracie. Demokratizujúce sa režimy majú vyššiu tendenciu používať silové prostriedky ako ich vodcovia, nedisponujú plnou filozofiou pravej demokracie (Moore, 1974). Podľa ďalšej práce demokratickí lídri používajú na stabilizovanie svojej vlády diverznú vojnu najčastejšie zo všetkých režimov (Gelpy 1997).

Na druhej strane je tu otázka, či autoritatívne režimy vedú k vojenskému riešeniu konfliktu. Zdrojom informácií je kniha: *Institutions of the Offensive: Domestic Sources of Dispute Initiation in Authoritarian Regimes, 1950-1992* napísaná Brian Lai a Dan Slater. Journal rozoznáva 3 typy autoritatívnych vodcov. V konkrétnej téme je militantný vodca jediný legitímny pre túto prácu. Okrem toho, ako sa uvádza v práci, faktorom, ktorý ovplyvňuje rozhodnutie o využití silových prostriedkov, je rozhodovací orgán podporovaný armádou. To sa zhoduje s našim výskumom, keďže prezident El-Sisi bol ministrom obrany. Okrem toho z empirických výsledkov v časopise vyplýva, že lídri, za ktorými stojí armáda, častejšie začnú riešiť konflikt vojenským spôsobom. (Lai a Slater, 2006). Okrem toho je náročné použiť diplomaciu v autoritatívnych režimoch práve z dôvodu netransparentných politických inštitúcií. To vzbudzuje nedôveru v druhej strane. Z toho dôvodu sa autoritatívne režimy prikláňajú na silové riešenie problému (Rathbun, 2014:13). Navyše, ako sa predpokladá, že v autoritatívnom režime vodcovia nie sú obmedzovaní spoločenskými tlakmi. Taktiež v práci *A Foreign Policy Analysis Perspective on the Domestic Politics Turn in IR Theory* sa toto tvrdenie spochybňuje (Kaarbo, 2005). Navyše Rosatove analýzy podporujú tento bod: „existuje len málo dôkazov o tom, že demokratickí vodcovia čelia väčším očakávaným nákladom z boja prehratých alebo nákladných vojen, a preto sú zodpovednejší ako ich autokratickí náprotivky“ (Rosato 2003:594).

Zo súčasného stavu poznania nie je možné definovať presne ako sa bude demokratický režim správať. Dôvodom preto je, že každý výskum sa v niečom líši, a práve preto je daná práca podstatná hlavne z hľadiska demokratizujúceho sa režimu, režim Mohameda Morsiho, a jeho reakcie.

Teoretický rámec

Na základe predošlej časti výskumu je možné vytvoriť kauzálne vzťahy medzi režimom a nástrojmi riešenia situácie. Z výskumu je možné vyvodiť, že demokratický režim má vyšší predpoklad riešiť konflikt diplomatickou cestou. A naopak autoritatívny režim má tendenciu používať silové riešenia.

Teória využívaná v práci preto hovorí, že nezávislá premenná je vnímaná ako typ režimu, ktorá vedie k závislej premennej. Závislá premenná je vnímaná ako spôsob riešenia medzinárodnej krízy. Dôvodom pre toto tvrdenie je, že v demokratickom režime je vláda volená, tým pádom je režim reprezentatívny. Z toho dôvodu môže vláda stratiť mandát pri nespokojnosti ľudu. A práve preto sa demokratický režim snaží uprednostňovať diplomatické nástroje pred silovými. Na druhej strane v autoritatívnom režime je moc sústredená na lídra. Z toho dôvodu môže líder použiť silové prostriedky, ktorými je jeho moc podporovaná, nehľadiac na reakciu obyvateľstva.

Na základe daného kauzálneho vzťahu môžeme predpokladať riešenie jednotlivých režimov v kríze spojenou s výstavbou GERD. Predpoklady sú takéto:

- A) Autoritatívny režim – použitie sily, teda armády na zastrašenie alebo vyriešenie konfliktu
- B) Liberálny režim – použite diplomatických prostriedkov na dosiahnutie spoločných záujmov oboch strán

Metodológia

Pre správne pochopenie metodológie výskumu, je potrebné presne definovať základne pojmy. V prvom prípade musí byť vysvetlené koho práca sa pod pojmom demokratický režim a autoritatívny režim rozumie. Pod pojmom demokratický režim, práca vychádza z definície od Larryho Diamonda. Demokracia je definovaná 4 faktormi, a tie sú: systém výberu vlády prostredníctvom slobodných a spravodlivých volieb, aktívna účasť

občanov na politickom živote, ochrana ľudských práv každého občana a je to právny štát, v ktorom platia zákony na všetkých rovnako (Diamond, 2004). Na druhej strane, autoritatívny režim je chápaný ako režim, kde je všetká moc koncentrovaná na jedného človeka alebo na jednu politickú stranu. Taktiež, politický systém likviduje opozíciu.

Po ďalšie je podstatné definovať silové a diplomatické riešenia. Diplomatické riešenia, práca chápe ako predkladanie názorov a požiadaviek vo veci o snahe nájsť riešenie (Čepelka, 2003:503). Dané spôsoby môžu byť napríklad, jednania alebo uzatváranie zmlúv či dohôd. Taktiež, dané riešenia nemusia byť len v pozitívnej konotácií ale aj v negatívnej, čo sa týka napríklad sankcií voči druhej krajine. Na druhej strane silové riešenia sú chápané prácou ako zvýšenie vojenských aktivít blízko hraníc, jednotlivé vojenské dohody s okolitými štátmi v čase konfliktu, či priame vojenské akcie alebo vyhrážky.

Dôvodom štúdie práve na tomto príklade je fakt, že sa vystriedalo množstvo lídrov s rôznymi režimami v Egypte v krátkom časovom období. Tento fakt umožňuje skúmať danú teóriu na jednej krajine v krátkom časovom rozmedzí. Dôvodom je najmä Arabská jar, ktorá vyvolala protesty a v konečnom dôsledku aj zmenu politických strán vo vláde. Okrem toho i rozvoj Etiópie. Rozvoj priniesol výstavbu priehrady GERD, ktorá výrazne ovplyvní prietok v rieke Níl, a je vnímaný Egyptom ako hrozba naprieč všetkými režimami. Z toho dôvodu je ideálnym načasovaním pre výskum, ktorý bude skúmať reakcie 3 režimov na výstavbu GERD. Režimom vnímame vyhlásenia prezidenta, aktivity ozbrojených síl a aktivity ministerstva zahraničných vecí, respektíve spravodajských služieb.

Časový horizont skúmania reakcie režimu je pre rovnaké podmienky pozorovania, zameraný na prvý rok vlády. To znamená, že je upresnený na základe vlády Mohameda Morsiho, ktorý vládol jeden rok. Práve preto práca bude čerpať informácie o reakcií prezidenta Abdela Fattaha El-Sisi z prvého roku vládnutia. Avšak Mubarakove vládnutie skončilo ešte pred samotným začatím výstavby, a práve preto jeho reakcie budú sledované od zistenia plánovania výstavby, ktoré spĺňa časové rozmedzie jeden rok.

Metodológia bude založená na Johnovej Stuartovej Millsovej metóde. Špecificky ide o Method of Difference, ktorá hovorí, že ak prípad, v ktorom sa skúmaný jav vyskytuje, a

prípade, v ktorom sa nevyskytuje, majú všetky okolnosti spoločné okrem jednej, tej, ktorá sa vyskytuje iba v prvom prípade; okolnosť, v ktorej sa tieto dva prípady líšia, je dôsledkom alebo príčinou, alebo nevyhnutnou súčasťou príčiny javu (Mill, 2011:375). V práci budú režimy rozdelené do dvoch skupín a to:

- a) Autoritatívny režim
- b) Liberálny režim

Po zaradení jednotlivých režimov do kategórií, nasleduje posledná časť výskumu. Táto časť analyzuje ich reálny postup a nasledovne ich porovnáva či daný postup zapadá do kategórie, do ktorej bol vopred pridelený. To znamená, či výsledok z teoretickej časti, ktorá predpovedá, ako bude konflikt vyriešený, je v súlade s empirickým výsledkom skutočných nástrojov použitých pri riešení konfliktu s našimi 3 rozhodovacími orgánmi.

Zdroje dát

Hlavným zdrojom dát pre prácu budú v otázkach reakcie režimov na výstavbu GERD hlavne novinové články z medzinárodných časopisov, ale aj vybrané odborné práce. V otázkach predpokladu správania sa týchto režimov budú východiskom odborné články venujúce sa problematike.